

پلهات را طلانکن، از آن بالا برو!

مورد نیاز:

اکثر ما انسان‌ها این‌گونه هدف اصلی زندگی‌مان را گم کرده‌ایم و به‌جای حرکت به‌سوی هدف مدام در حال تغییر ابزار هستیم، حتی برای اینکه یادمان برود و رنج حرکت نکردن را برای خودمان کم کنیم، خودمان را با تنوع‌طلبی سرگرم کرده‌ایم.

امام موسی کاظم (علیه‌السلام) فرموده‌اند: «کسی که دو روزش با هم برابر باشد، زبان کار است. کسی که امروزش بدتر از دیروزش باشد، از رحمت خدایه‌دور است» (بحارالانوار، ج ۷۸: ۳۲۷).

اکنون، یعنی همین حالایی که بهار طبیعت و بهار فرصت‌ها، یعنی ماه گرمی رمضان، با یکدیگر متقارن شده‌اند، خودبه‌خود روحمان تلنگر می‌خورد که‌ای آدمیزاد، حواست به حرکت باشد. بنشین و وجودت را آسیب‌شناسی کن. بنشین و محاسبه کن. با خودت حساب و کتاب کن، ببین با خودت چند چندی؟ دقت کن در این یک سالی که گذشت، شخصیتت رشد کرده است؟ چون ما خارج از این دو حالت نیستیم؛ یا داریم رو به بالا صعود می‌کنیم یا اگر صعودی در کار نیست، داریم سقوط می‌کنیم. گفتیم که ساختار وجودی انسان بر حرکت است. یا رو به بالا حرکت می‌کند یا رو به پایین. و برای حرکت صعودی به شناخت کامل خودمان و رفتارهایمان و حتی نیت‌ها و افکارمان نیاز داریم، زیرا ما در دنیای زندگی می‌کنیم که همه‌چیزش روی حساب و کتاب است و برای زندگی خوب در این دنیا و دنیای بعدی ما هم به این نظم فوق‌العاده و حسابگری خوب‌نیت نیاز داریم.

آدم‌های دسته اول، همان انسان‌های موفق را می‌گوییم، در قدم دوم درست مثل یک تاجر باهوش و خیره‌چرتکه دستشان می‌گیرند و شروع به محاسبه خودشان می‌کنند. این کار نوعی برنامه‌ریزی است. به قول امروزی‌ها برنامه‌رشد فردی. انسانی که تصمیم به تغییر دارد، در وهله اول باید یک برنامه‌ریز خوب و منظم باشد؛ به‌طوری که برای همه‌چیز و برای همه جوانب زندگی‌اش برنامه‌ریزی کند. این یک ویژگی مهم و مشترک همه انسان‌های موفق در دنیا است.

اسم این کار محاسبه نفس است که یکی از دستورات بسیار مهم دین اسلام است: «لیس متا من لم يحاسب نفسه فی کل یوم». هر کس خودش را روزانه محاسبه نفس نکند، از ما نیست (الحقایق، ص ۳۰۴). دستورات زیادی در این باره آمده‌اند. امام کاظم (ع) فرموده‌اند: «حاسبوا أنفسکم قبل أن تحاسبوا»: خودتان را محاسبه کنید، قبل از آنکه محاسبه شوید.

بهار که می‌آید همه‌چیز نو می‌شود. آدم هم دلش می‌خواهد مثل همان همه‌چیز نو شود. اصلاً آدم دیگری شود؛ خیلی بهتر از آدمی که بوده است. بالاخره «سالی که نکوست از بهارش پیداست».

چند سالی است که بهار طبیعت و بهار بندگی و معنویت در کنار یکدیگر قرار گرفته و با هم همراه شده‌اند. به‌خصوص امسال دو بهار هم‌زمان با هم آمده‌اند و همراهی این دو بهترین فرصت برای ایجاد تحول در شخصیت و جان و روح ماست.

همان‌طور که فصل بهار، فصل رویش طبیعت و جان گرفتن دوباره آن است، نزول قرآن در ماه رمضان نیز حیاتی دوباره برای روح و جان انسان‌هاست. برای ورود به هر کدام از این دو، حس نوشدن سروکله‌اش پیدا می‌شود. طبیعت که منظم و مرتب کار خودش را می‌کند و سر وقت نو می‌شود. این وسط، ما هستیم که باید تصمیم بگیریم راه طبیعت را برویم یا نه!

بباید امسال کمی به این خواسته همیشگی‌مان توجه کنیم و هم‌زمان با این دو بهار، ما هم نو شویم. حالا سؤال اصلی اینجاست که چطور نو شویم؟ چطور آن تغییری را که همیشه دوست داشتیم، در خودمان ایجاد کنیم؟ چگونه حتی یک قدم، به این تغییر دوست‌داشتنی نزدیک شویم؟

راستش را بخواهید همه آدم‌های موفق دنیا، منظورم همه آن آدم‌هایی است که یک روز تصمیم گرفتند نسخه بهتری از خودشان ارائه دهند، در قدم اول خودشان را شناختند. یعنی نشستند با خودشان حساب و کتاب کردند که من چه کسی هستم؟ چند سال از عمرم را گذرانده‌ام؟ چه خلقیات و رفتارهایی دارم؟ قرار است به کجا برسم؟ چقدر برای رسیدن به آن هدف حرکت کرده‌ام؟ چقدر در جا زده‌ام و چقدر عقب مانده‌ام؟ اصلاً در این چند سالی که از عمرم گذشته است چه تغییراتی کرده‌ام؟

واقعیت این است که «ساختار انسان به‌گونه‌ای است که برایش امکان ایستادن نیست. اگر حرکت نکنیم، مجبوریم دنبال حواشی برویم.»

فرض کنید به انسان گفته‌اند شما تا آخر عمرتان فرصت دارید از این پله بالا بروید، عده‌ای که همیشه از بقیه سبقت می‌گیرند بدون اینکه درگیر حواشی و دغدغه‌های الکی شوند فقط و فقط هدف را می‌بینند و حرکت می‌کنند، ولی متأسفانه عده زیادی هم هستند که انگار یادشان رفته که آمده‌اند تا از این پله بالا بروند، به همه‌چیز توجه می‌کنند غیر از کاری که باید انجام دهند، مدام دغدغه و انگیزه‌شان برای زندگی این است که جنس آن پله را تغییر دهند امروز چوبی است فردا فلزی شود پس فردا نقره‌ای و بعد هم طلائی شود، به کلی یادشان رفته که قرار بود خودشان تغییر کنند نه ابزار و وسایل

می‌کنیم؟

۵. با سرعت بیشتری به سمت اهداف خرد و کلان حرکت

می‌کنیم؟

۶. علاوه بر موفقیت در امور دنیوی، چون در آخرت هم قرار است در مورد نعمت‌ها مورد سؤال واقع شویم، موفقیت‌های بسیاری در این زمینه کسب می‌کنیم، زیرا ما زودتر از خودمان حساب کشیده‌ایم و برای سعادت‌مان برنامه‌ریزی کرده‌ایم.

پیامبر گرامی اسلام (ص) می‌فرمایند: «در روز قیامت هیچ انسانی قدم از قدم بر نمی‌دارد تا از چهار چیز سؤال شود: از عمرش که در چه راهی آن را سپری کرده، از جوانی‌اش که در چه راهی آن را کهنه کرده، از مالش که از کجا به دست آورده و در چه راهی مصرف کرده، و از محبت ما اهل بیت که آیا حق آن را ادا کرده است یا نه» (بحار الانوار، ج ۷۴: ۱۶۲).

پس ای خدای دگرگون‌کننده دل‌ها و دیده‌ها، ای تدبیرکننده روز و شب، ای دگرگون‌کننده حالی به حالی دیگر، حال ما را به بهترین حال دگرگون کن.

البته این کار باید در پایان هر روز انجام شود، اما حداقلش این است که انسان سالی یک بار بنشیند و خودش را محاسبه کند. کم‌وکاستی‌هایش، تغییراتش، و موانعی را که سر راهش بوده‌اند، بسنجد و با خودش نتیجه‌گیری کند تا موانع را برطرف کند. و صدالبته چه زمانی بهتر از شروع سال جدید و شروع بهار رمضان!

واجب است این محاسبه نفس سالانه جزو آداب این دو ماه شود، چرا که فرموده‌اند: و اصلاً بهتر است آن را در فهرست عادت‌های خوبمان بگذاریم و هر شب به آن پایبند باشیم. این کار چندین فایده مهم دارد:

۱. عیب‌های خودمان را می‌شناسیم؛

۲. نزد خدا عزیز می‌شویم، چون خدا از بنده حسابگر خوشش می‌آید و اساساً تقوا یعنی مراقب خودبودن و حساب خود را کشیدن؛

۳. حساب و کتاب ما در قیامت آسان می‌شود؛

۴. برنامه‌ریزی می‌شویم؛ به طوری که برای جزئی‌ترین امور زندگی که قبلاً به آن‌ها دقت نمی‌کردیم هم برنامه‌ریزی

منابع: صفایی حائری علی، حرکت، لیله القدر ۱۳۸۸ مجلسی محمدباقر، بحار الانوار، بیروت - لبنان: دار إحياء التراث العربی، جلد ۷۸، صفحه ۳۲۷ فیض کاشانی، صادقی حمیدرضا، الحقایق، آیت اشراق ۱۳۹۲، ص ۳۰۴ جعفر بن محمد (ع) امام ششم، مصباح الشریعه، مؤسسه الأعلمی للمطبوعات - بیروت لبنان ص ۸۶ مجلسی محمدباقر، بحار الانوار، بیروت - لبنان: دار إحياء التراث العربی، جلد ۷۴، صفحه ۱۶۲